

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 grudnia 2014 roku - znak (...) - 2014 - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł. na wniosek z dnia 3 lipca 2013 roku ustalił kapitał początkowy Z. M. na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 52.155,95 zł. Zakład nie uwzględnił okresów: od 2 maja 1979 roku do 31 lipca 1981 roku, ponieważ nie został wystarczająco udokumentowany oraz od 1 stycznia 1984 roku do 31 stycznia 1984 roku, od 5 lutego 1984 roku do 31 marca 1984 roku, od 24 października 1984 roku do

24 października 1985 roku, ponieważ w okresach tych ubezpieczony przebywał na urlopie bezpłatnym. Organ rentowy wskazał ponadto, że nie uwzględnił do podstawy wymiaru przedłożonych do wniosku angaży, ponieważ zawierają one jedynie stawkę godzinową, a nie zawierają informacji o ilości przepracowanych godzin. Za okresy: od 25 kwietnia 1969 roku do 30 kwietnia 1979 roku, od 1 sierpnia 1981 roku do 31 grudnia 1981 roku, od 1 maja 1982 roku do 31 maja 1982 roku, od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1983 roku zostało uwzględnione minimalne wynagrodzenie obowiązujące w jednostkach gospodarki społecznej. Przyjęty wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 36,42 %. Uwzględnione okresy składkowe wyniosły zaś 13 lat i 3 dni (brak okresów nieskładkowych). Ustalony współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1999 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 59,52 %. Do obliczenia wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto wynagrodzenie za lata 1975 - 1984, z tym że w latach: 1979, 1981 i 1984, w których wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu na podstawie prawa polskiego, przyjęto sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok - odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu w tym roku.

/decyzja – k. 89 - 90 akt ZUS; załączniki do decyzji - k. 91 - 94 akt ZUS/

Decyzją z dnia 10 grudnia 2014 roku - znak (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 3 lipca 2013 roku, przyznał Z. M. emeryturę od dnia 16 czerwca 2014 roku, tj. od daty nabycia uprawnień do emerytury. Organ wskazał, że obliczenia emerytury w najkorzystniejszym wariantcie dokonał na podstawie art. 183 w zw. z art. 26 i 53 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury obliczonej zgodnie z art. 53 ustawy emerytalnej przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z okresu 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym wnioskodawca przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą - od 1973 do 1982 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 27,78 %. Podstawa wymiaru obliczona została przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru - 27,78 % - przez kwotę bazową - 3191,93 zł i wyniosła 886,72 zł. Do ustalenia wysokości emerytury ZUS uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 13 lat

i 3 dni, tj. 156 miesięcy. Tak obliczona emerytura wyniosła 915,92 zł, lecz jej wysokość została ograniczona do kwoty równej podstawie wymiaru, tj. do kwoty 886,72 zł, ponieważ emerytura nie może przekraczać 100 % podstawy wymiaru. Emerytura obliczona na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej wyniosła 707,09 zł stanowiąc równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury (148346,88 zł - kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego) przez średnie dalsze trwanie życia (209,80 miesięcy). Wobec osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury w 2014 roku wysokość emerytury wyniosła 743,01 zł - jako suma kwot stanowiących równowartość 20 % emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej (177,34 zł) oraz 80 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej (565,67 zł). Emerytura brutto od dnia

1 stycznia 2015 roku wyniosła 743,01 zł, świadczenie do wypłaty zaś 656,01 zł.

/decyzja – k. 105 - 106 akt ZUS; załączniki do decyzji - k. 99 -100 akt ZUS/

Emerytura obliczona z uwzględnieniem okresów składkowych zagranicznych została zawieszona jako świadczenie mniej korzystne.

/decyzja - 101 - 102 akt ZUS/

Odwołanie od ww. decyzji wniósł w dniu 14 stycznia 2015 roku Z. M. podnosząc, że jego zarobki bezpodstawnie naliczone zostały w minimalnej wysokości oraz że niesłusznie nie uwzględniono okresu zatrudnienia za okres od 2 maja 1979 roku do dnia

31 lipca 1981 roku. Na podstawie zachowanej dokumentacji zatrudnienia można jego zdaniem ustalić rzeczywistą stawkę wynagrodzenia za pracę w pełnym wymiarze godzin. Zdaniem ubezpieczonego jego emerytura powinna być wyższa w związku z pracą w szkodliwych warunkach na stanowisku traktorzysty. Ubezpieczony zakwestionował też początkową datę wypłaty świadczenia.

/odwołanie - k. 2/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przedstawioną w zaskarżonych decyzjach. Organ rentowy wskazał, że emerytura została ustalona od powszechnego wieku emerytalnego dla mężczyzn urodzonych w styczniu 1949 roku, tj. 65 lat i 5 miesięcy. Nie został uwzględniony do stażu okres od 2 maja 1979 roku do dnia 31 lipca 1981 roku, ponieważ nie został wystarczająco udokumentowany, okres ten nie został również uwzględniony w podstawie wymiaru świadczenia. Podniesiono także, że nie rozpatrywano uprawnień wnioskodawcy na podstawie art. 184 ww. ustawy, ponieważ nie zostały przedłożone świadectwa pracy w szczególnych warunkach. ZUS argumentował także, że zgodnie z art. 15 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia za pracę, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

/odpowiedź na odwołanie - k. 5 - 6/

Postanowieniem z dnia 18 maja 2015 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt VIII U 429/15 Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawę o sygn. akt VIII U 429/15 ze sprawą o sygn. akt VIII U 428/15 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/postanowienie - k. 6 załączonych akt VIII U 429/15/

Pismem procesowym z dnia 3 września 2015 roku wnioskodawca podniósł, że powinien otrzymać wcześniejszą emeryturę wobec przepracowania 15 lat na stanowisku traktorzysty, z uwzględnieniem zatrudnienia w Kanadzie.

/pismo procesowe - k. 14/

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 17 lutego 2016 roku zobowiązał wnioskodawcę do złożenia pisma w terminie 7 dni, w którym sprecyzuje wszystkie zarzuty względem zaskarżonej decyzji, tj. wskaże, o co konkretnie wnosi, wskaże wszystkie okresy zatrudnienia z podaniem nazw zakładu pracy i wymiaru czasu pracy oraz zobowiązał go do złożenia w tym terminie wszystkich wniosków dowodowych.

/stanowisko - e-protokół z dnia 17 lutego 2016 roku - 00:01:09 - 00:03:02 - płyta - k. 31/

Pismem procesowym z dnia 14 czerwca 2016 roku pełnomocnik organu rentowego sprecyzował, że okres zatrudnienia od 2 maja 1979 roku do 31 lipca 1981 roku w Spółdzielni Kółek Rolniczych w L. nie został uwzględniony do pracy, ponieważ świadectwo pracy przedłożone do wniosku o emeryturę zostało wystawione przez Zakład (...), który nie był jednostką zatrudniającą wnioskodawcę w w/w okresie. Natomiast załączona umowa o pracę z dnia 2 maja 1979 r. nie potwierdza faktu, że została ona zrealizowana.

/pismo procesowe - k. 37/

Prawidłowo wezwany na adres ustanowionego pełnomocnika do doręczeń wnioskodawca nie stawił się ani nie złożył pisma precyzującego jego stanowisko. W toku postępowania pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołania.

/stanowisko - e-protokół z dnia 14 listopada 2016 roku - 00:00:59 - 00:03:12 - płyta - k. 75/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony Z. M. urodził się w dniu (...).

/okoliczność bezsporna, a nadto: wniosek o emeryturę – k. 1 akt ZUS/

W dniu 3 lipca 2013 roku wnioskodawca złożył wniosek o polską emeryturę.

/okoliczność bezsporna, a nadto: wniosek o emeryturę – k. 1 akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 3 grudnia 2014 roku - znak (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł. na wniosek z dnia 3 lipca 2013 roku ustalił kapitał początkowy Z. M. na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 52.155,95 zł. Zakład nie uwzględnił okresów: od 2 maja 1979 roku do 31 lipca 1981 roku, ponieważ nie został wystarczająco udokumentowany oraz od 1 stycznia 1984 roku do

31 stycznia 1984 roku, od 5 lutego 1984 roku do 31 marca 1984 roku, od 24 października 1984 roku do 24 października 1985 roku, ponieważ w okresach tych ubezpieczony przebywał na urlopie bezpłatnym. Organ rentowy wskazał ponadto, że nie uwzględnił do podstawy wymiaru przedłożonych do wniosku angaży, ponieważ zawierają one jedynie stawkę godzinową, a nie zawierają informacji o ilości przepracowanych godzin. Za okresy: od

25 kwietnia 1969 roku do 30 kwietnia 1979 roku, od 1 sierpnia 1981 roku do 31 grudnia 1981 roku, od 1 maja 1982 roku do 31 maja 1982 roku, od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1983 roku zostało uwzględnione minimalne wynagrodzenie obowiązujące w jednostkach gospodarki uspołecznionej. Przyjęty wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 36,42 %. Uwzględnione okresy składkowe wyniosły zaś 13 lat i 3 dni (brak okresów nieskładkowych). Ustalony współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1999 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 59,52 %. Do obliczenia wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto wynagrodzenie za lata 1975 - 1984, z tym że w latach: 1979, 1981 i 1984, w których wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu na podstawie prawa polskiego, przyjęto sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok - odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu w tym roku.

/okoliczność bezsporna, a nadto: decyzja – k. 89 - 90 akt ZUS; załączniki do decyzji - k. 91 - 94 akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 10 grudnia 2014 roku - znak (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 3 lipca 2013 roku, przyznał Z. M. emeryturę od dnia 16 czerwca 2014 roku, tj. od daty nabycia uprawnień do emerytury. Organ wskazał, że obliczenia emerytury

w najkorzystniejszym wariantcie dokonał na podstawie art. 183 w zw. z art. 26 i 53 ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury obliczonej zgodnie z art. 53 ustawy emerytalnej przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z okresu 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym wnioskodawca przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą - od 1973 do 1982 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 27,78 %. Podstawa wymiaru obliczona została przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru - 27,78 % - przez kwotę bazową - 3191,93 zł

i wyniosła 886,72 zł. Do ustalenia wysokości emerytury ZUS uwzględnił okresy składkowy w wymiarze 13 lat i 3 dni, tj. 156 miesięcy. Tak obliczona emerytura wyniosła 915,92 zł, lecz jej wysokość została ograniczona do kwoty równej podstawie wymiaru, tj. do kwoty 886,72 zł, ponieważ emerytura nie może przekraczać 100 % podstawy wymiaru. Emerytura obliczona na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej wyniosła 707,09 zł stanowiąc równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury (148346,88 zł - kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego) przez średnie dalsze trwanie życia (209,80 miesięcy). Wobec osiągnięcia wieku uprawniającego do

emerytury w 2014 roku wysokość emerytury wyniosła 743,01 zł - jako suma kwot stanowiących równowartość 20 % emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej (177,34 zł) oraz 80 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej (565,67 zł). Emerytura brutto od dnia 1 stycznia 2015 roku wyniosła 743,01 zł, świadczenie do wypłaty zaś 656,01 zł.

/okoliczność bezsporna, a nadto: decyzja – k. 105 - 106 akt ZUS; załączniki do decyzji - k. 99 -100 akt ZUS/

Emerytura obliczona z uwzględnieniem okresów składkowych zagranicznych została zawieszona jako świadczenie mniej korzystne (decyzja z dnia 10 grudnia 2014 roku).

/okoliczność bezsporna, a nadto: decyzja - 101 - 102 akt ZUS/

Z. M. w dniu 2 maja 1979 roku zawarł ze Spółdzielnią Kółek Rolniczych w L. umowę o pracę na okres próbny na stanowisku traktorzysty. Umówione wynagrodzenie miało zostać ustalone wg stawki godzinowej - 17,00 zł za godzinę wg IX kategorii zaszeręgowania.

/umowa o pracę - k. 4 i zaświadczenie - k. 10 akt osobowych - koperta - k. 13/

W dniu 1 sierpnia 1980 roku Z. M. zawarł ze Spółdzielnią Kółek Rolniczych w L. umowę o pracę na czas nieokreślony na stanowisku traktorzysty z uposażeniem wg IX kategorii zaszeręgowania II tabeli płac - 19,00 zł za godzinę.

/umowa o pracę - k. 11 akt osobowych - koperta - k. 13/

W dniu 1 sierpnia 1981 roku wnioskodawca zawarł umowę o pracę z Kombinatem (...) w P. - Ł. w L. na czas nieokreślony na stanowisku traktorzysty z uposażeniem wg IX kategorii zaszeręgowania II tabeli płac - 26,00 zł za godzinę.

/umowa o pracę - k. 14 i oświadczenie - k. 15 akt osobowych - koperta - k. 13/

Z dniem 1 czerwca 1984 roku wnioskodawca otrzymał wynagrodzenie wg IX kategorii zaszeręgowania - 65,00 zł za godzinę za pracę na rzecz Kombinatu (...) w D. Zakłady (...) w D. Oddział w P..

/angaż - k. 17 akt osobowych - koperta - k. 13/

Umowa o pracę z Zakładami (...) w D. Oddział w P. została rozwiązana z dniem 24 października 1985 roku.

/podanie - k. 19 akt osobowych - koperta - k. 13/

Zakład (...) w D. Oddział w P. wystawił wnioskodawcy świadectwo pracy za okres od 20 maja 1979 roku do 24 października 1985 roku, wskazując jako ostatnie zajmowane stanowisko kierowcę sprzętu rolniczego w wynagrodzeniem w wysokości 65,00 zł za godzinę.

/świadectwo pracy - k. 37 - 38 - akt ZUS/

Za okresy pracy: od 1 stycznia 1982 roku do 30 kwietnia 1982 roku; od 1 czerwca 1982 roku do 31 lipca 1982 oraz od 1 lutego 1984 roku do 4 lutego 1984 roku i od 1 kwietnia 1984 roku do 23 października 1984 roku zachowały się listy płac.

/zestawienie - k. 67-68 oraz lista płac - k. 69 -70 akt ZUS/

W okresach od 1 stycznia 1984 roku do 31 stycznia 1984 roku, od 5 lutego 1984 roku do 31 marca 1984 roku, w dniu 24 października 1984 roku wnioskodawca przebywał na urloпах bezpłatnych.

/zestawienie - k. 67-68, lista płac - k. 69 -70 oraz wniosek - k. 73 - 74 akt ZUS/

Hipotetyczna wysokość emerytury od dnia 16 czerwca 2014 roku przy uwzględnieniu za okresy: od 1 sierpnia 1981 roku do 31 grudnia 1981 roku, od 1 maja 1982 roku do 31 maja 1982 roku oraz od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1983 roku iloczynu stawek godzinowych wynikających z angaży oraz umowy o pracę znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy oraz normatywnego czasu pracy określonego tymi dokumentami wyniosłaby 767,40 zł. Wartość kapitału początkowego wyniosłaby wówczas 53.698,37 zł, a wartość wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego za lata 1975 - 1984 - 40,00 %.

Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto:

- w 1975 roku – dochód w wysokości 14.400,00 zł i wwpw – 30,67 %;
- w 1976 roku – dochód w wysokości 14.400,00 zł i wwpw – 28,03 %;
- w 1977 roku – dochód w wysokości 16.000,00 zł – wwpw 29,01 %;
- w 1978 roku – dochód w wysokości 18.400,00 zł – wwpw 31,38 %;
- w 1979 roku – dochód w wysokości 6.400,00 zł – wwpw 30,04 %;
- w 1980 roku – dochód w wysokości 0 zł – wwpw 0 %;
- w 1981 roku – dochód w wysokości 25.740,00 zł – wwpw 66,95 %;
- w 1982 roku – dochód w wysokości 94.755,00 zł – wwpw 67,89 %;
- w 1983 roku – dochód w wysokości 61.568,00 zł – wwpw 35,45 %;
- w 1984 roku – dochód w wysokości 108.544,00 zł – wwpw 80,58 %;

/hipotetyczne wyliczenie – k. 56 – 64/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach ZUS.

Sąd oparł się w szczególności na zachowanych aktach osobowych wnioskodawcy

- dokumentacji zatrudnienia z okresu od 2 maja 1979 roku do 24 października 1985 roku. Wnioskodawca zakwestionował bowiem wyliczenie kapitału początkowego i emerytury z pominięciem okresu od dnia 2 maja 1979 roku do 31 lipca 1981 roku oraz bez uwzględnienia stawek godzinowych za pracę do dnia 23 października 1984 roku

Sąd z uwagi na niestawiennictwo prawidłowo wezwanego wnioskodawcy Z. M. nie przeprowadził dowodu z jego zeznań. Sąd rozpoznając sprawę odnosił się do zarzutów sformułowanych w odwołaniu oraz w piśmie procesowym z dnia 3 września 2015 roku, które w toku postępowania nie były już precyzowane ani uzupełniane przez skarżącego. Ubezpieczony nie podnosił również zastrzeżeń wobec hipotetycznego wyliczenia emerytury dokonanego przez ZUS.

Dokumenty ze spornego okresu zatrudnienia w Zakładzie Rolnym w P. - następnie Zakładzie (...) w D. Oddział w P. (angaże, świadectwa pracy, umowy i inne) pozwoliły na hipotetyczne wyliczenie emerytury dokonane przez ZUS, które nie było kwestionowane przez wnioskodawcę pod względem rachunkowym.

ZUS słusznie wskazał, że świadectwo pracy za okres od 20 maja 1979 roku do

24 października 1985 roku wystawione zostało przez Zakład (...) w D. Oddział w P., który przecież nie był pracodawcą wnioskodawcy przed dniem 1 sierpnia 1981 roku.

Również Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w R. Gospodarstwo (...) w T. jako sukcesor zasobu archiwalnego po byłych (...), wskazała, że w aktach osobowych wnioskodawcy znajdują się jedynie umowy o pracę zawarte z poprzednim pracodawcą - Spółdzielnią Kółek Rolniczych w L. i tylko poprzez zwrócenie się do tej spółdzielni możliwym jest uzyskanie dostępu do

pełnych akt osobowych za okres od 20 maja 1979 roku do 31 lipca 1981 roku. Agencja Nieruchomości Rolnych w R. również w toku postępowania poinformowała, że nie dysponuje dokumentacją wnioskodawcy z tego okresu zatrudnienia (pismo - k. 27).

Wnioskodawca nie składał dalszych wniosków dowodowych w tym zakresie.

Sąd uznał zatem, że przebieg zatrudnienia w tym spornym okresie nie został wykazany. Na podstawie samych umów o pracę nie można tych okoliczności ustalić w sposób pewny.

Jednocześnie dokumentacja z okresu zatrudnienia w Zakładzie Rolnym w P. pozwoliła na ustalenie wymiaru wynagrodzenia wnioskodawcy na podstawie znajdujących się w aktach osobowych angaży oraz list płac. Zatrudnienie w tym okresie zostało potwierdzone świadectwem pracy.

Sąd mógł zatem za podstawę swoich ustaleń przyjąć dokonane przez ZUS hipotetyczne wyliczenie wysokości emerytury od dnia 16 czerwca 2014 roku przy uwzględnieniu za okresy: od 1 sierpnia 1981 roku do 31 grudnia 1981 roku, od 1 maja 1982 roku do 31 maja 1982 roku oraz od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1983 roku iloczynu stawek godzinowych wynikających z angaży oraz umowy o pracę znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy oraz normatywnego czasu pracy określonego tymi dokumentami.

Jednocześnie Sąd nie zajmował się roszczeniem ubezpieczonego o prawo do wcześniejszej emerytury po przepracowaniu 15 lat w szczególnych warunkach, ponieważ kwestia ta nie była przedmiotem decyzji organu rentowego, tym bardziej, że emerytura została wnioskodawcy przyznana w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego dla mężczyzn urodzonych w styczniu 1949 roku, tj. 65 lat i 5 miesięcy.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie jest częściowo zasadne.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku, poz. 887 ze zm.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2).

Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1 stycznia 1999 roku (ust. 3).

Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12 (art. 174 ust. 1 ww. ustawy).

Jak stanowi art. 174 ust. 2 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6,
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5,
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

W myśl ust. 3 ww. przepisu podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

Natomiast ust. 7 art. 174 stanowi, że do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 roku.

Ustęp 8 analizowanego przepisu stanowi zaś, że przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24 % tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego

i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku według określonego w ustawie wzoru. Wartość współczynnika, obliczonego na podstawie ust. 8, w zależności od płci, wieku ubezpieczonego oraz stażu ubezpieczeniowego w dniu 31 grudnia 1998 r., przedstawiona jest w tabeli, stanowiącej załącznik do ustawy (ust. 13).

Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu (ust. 3b).

Średnie trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osoby w wieku 62 lat wynosi 209,80 miesięcy, co wynika z Komunikatu Prezesa Głównego Urzędu statystycznego w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku, poz. 887 ze zm.) podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym złożono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Powołany ust. 6 stanowi, że na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Zgodnie z ust. 4 i ust. 5 art. 15 ustawy w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

- 1) oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych,
- 2) oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach,

z zaokrągleniem do setnych części procentu,

3) oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty oraz

mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19, przy czym wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%.

Natomiast w myśl art. 16 cytowanej ustawy przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych, o których mowa w art. 15 ust. 1 i 2, przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych z tych lat przez okres roku lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy emerytalnej podstawę wymiaru emerytury lub renty dla osób posiadających okresy ubezpieczenia za granicą, o których mowa w art. 8, ustala się na zasadach określonych w art. 15–17. Przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych, o których mowa w art. 15 ust. 1 i 2, nie uwzględnia się lat kalendarzowych, w których ubezpieczony przez cały rok pozostawał w ubezpieczeniu za granicą (ust. 2).

Jeżeli w ciągu 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, zainteresowany nie był ubezpieczony w Polsce, podstawę wymiaru emerytury lub renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą (art. 18 ust. 3).

W związku z treścią zacytowanych przepisów można stwierdzić, że kwota kapitału początkowego zależy od długości udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed 1 stycznia 1999 rokiem, podstawy wymiaru oraz współczynnika proporcjonalnego do wieku ubezpieczonego, który służy do obliczenia tzw. części socjalnej.

W myśl art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184. Wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych w okresie od dnia 1 stycznia 1949 roku do dnia 31 marca 1949 roku wynosi co najmniej 65 lat i 5 miesięcy (ust. 1b pkt 1).

Podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi, zgodnie z art. 25 ustawy emerytalnej kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Emerytura, ustalana według zreformowanych zasad dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego,

z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183 (art. 26 ust. 1 ustawy emerytalnej).

Przepis art.183 wprowadził tzw. mieszany sposób obliczania kwoty emerytury dla pierwszych roczników emerytów objętych zreformowanym systemem emerytalnym, tj. dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., które osiągną wiek uprawniający do emerytury w latach 2009-2013, jeżeli nie pobierają emerytury w systemie zdefiniowanego świadczenia i nie były członkami otwartego funduszu emerytalnego albo złożyły wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art.183 ust.5 emerytura przyznana na wniosek osoby ubezpieczonej, która osiągnęła wiek uprawniający do emerytury w roku kalendarzowym 2013 roku albo 2014 roku wynosi: 20% emerytury obliczonej na podstawie art.53 ustawy emerytalnej, 80% emerytury obliczonej na podstawie art.26 ustawy emerytalnej.

Przedmiotem sporu był sposób ustalania przez organ rentowy wysokości kapitału początkowego z uwzględnieniem minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w jednostkach gospodarki uspołecznionej za okres zatrudnienia do dnia 24 października 1984 roku.

Kwestię ponownego ustalania kapitału początkowego reguluje art. 175 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z którym ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego następuje w okolicznościach określonych w art. 114.

Zgodnie zaś z art. 114 ust. 1, prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Przytoczone zasady postępowania – w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2003 roku w sprawie o sygn. akt III UZP 2/03 (OSNP 2003/14/338) - tak przy ustalaniu prawa do świadczenia, jak i jego przeliczaniu, pozwalają na ogólną uwagę, że zamiarem ustawodawcy było umożliwienie ubezpieczonym dokonanie wyboru, w ramach prawa, najkorzystniejszego z ich punktu widzenia okresu, z którego podstawa wymiaru składek ubezpieczeniowych, będzie stanowić podstawę wymiaru świadczenia.

Według § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 roku, nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Należy podkreślić, że Sąd nie jest związany ograniczeniami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organami rentowymi, co wynika z treści art. 473 k.p.c. i sprawia, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe.

Wskazana regulacja § 21 ust. 1 powołanego rozporządzenia stanowiąca odpowiednik obowiązującego do dnia 23 listopada 2011 roku § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń wyznacza kierunek postępowania dowodowego, nie oznacza jednak, aby wysokość uzyskiwanego uposażenia nie mogła być wskazana i w inny sposób, tak przy pomocy pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia danego zainteresowanego (tak stanowi m. in. teza wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997r. - II UKN 186/97, OSNAP 1998/11/324, a także wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 marca 1997r. - III AUa 105/97, Apel. W-wa 1997/2/7, Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 27 czerwca 1995 - III Aur 177/95, OSA 1996/10/32, czy Sądu Apelacyjnego Białymstoku - III Aur 294/93, PS - wkład. 1994/3/6).

Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe obejmujące analizę dostępnej dokumentacji związanej z okresami zatrudnienia wnioskodawcy, co dało Sądowi podstawę do oceny prawidłowości zaskarżonych decyzji w świetle zarzutów ubezpieczonego.

Wysokości wynagrodzenia lub danego składnika wynagrodzenia nie można ustalać

w sposób przybliżony, ale pewny, na podstawie konkretnego dokumentu bądź jego kopii, który zachował się w dokumentacji osobowej ubezpieczonego. Chodzi tutaj o umowy pracę czy angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia. W takim wypadku uwzględnić można składniki wynagrodzenia, które są pewne, wypłacane były w danym okresie, stałe i w określonej wysokości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 18 stycznia 2012 r., III AUa 1555/11, LEX nr 1113058).

Kwestią sporną w rozpoznawanej sprawie było m. in. nieuwzględnienie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przy obliczaniu kapitału początkowego wnioskodawcy wynagrodzenia z okresu zatrudnienia w Zakładzie Rolnym w P. - następnie Zakładzie (...) w D. Oddział w P. na podstawie stawki godzinowej wskazanej w kolejnych angażach, lecz na podstawie kwoty najniższego wynagrodzenia obowiązującego w jednostkach gospodarki uspołecznionej za okresy: od 1 sierpnia 1981 roku do 31 grudnia 1981 roku, od 1 maja 1982 roku do 31 maja 1982 roku oraz od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1983 roku.

Zdaniem organu rentowego brak jest możliwości wyliczenia faktycznego wynagrodzenia wnioskodawcy na podstawie stawek godzinowych z angaży ze spornego okresu, z uwagi na brak informacji dotyczących ilości przepracowanych przez niego godzin. Sąd Okręgowy stoi jednak na stanowisku, że dla potrzeb obliczenia wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego, w przypadku nieudowodnienia przez osobę ubezpieczoną (za pomocą dostępnych w postępowaniu sądowym środków dowodowych) wysokości podstawy wymiaru składek ubezpieczeniowych (wysokości rzeczywiście otrzymywanego wynagrodzenia) w danym roku lub w określonych latach - należy przyjmować pod warunkiem znajomości stawki godzinowej – dla niewątpliwie udowodnionego okresu ubezpieczenia w danym czasie, a więc zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy – wynagrodzenie wyliczone przez przyjęcie wysokości dziennej normy czasu pracy obowiązującej w tym okresie, przy uwzględnieniu niewątpliwie otrzymywanych dodatków i premii.

W ocenie Sądu Okręgowego zachowane w aktach osobowych Z. M. angaże z okresu od 1 sierpnia 1981 roku do 24 października 1984 roku, zawierające informacje o przyznanym wynagrodzeniu w oparciu o stawkę godzinową zgodną z kategorią zaszerogowania, dają podstawę do ustalenia wysokości stałych składników wynagrodzenia wnioskodawcy w tym okresie.

Organ rentowy dysponował jednocześnie listami płac za okresy: od 1 stycznia 1982 roku do 30 kwietnia 1982 roku; od 1 czerwca 1982 roku do 31 lipca 1982 roku oraz od 1 lutego 1984 roku do 4 lutego 1984 roku i od 1 kwietnia 1984 roku do 23 października 1984 roku.

Wnioskodawca nie kwestionował przy tym, że w okresach od 1 stycznia 1984 roku do 31 stycznia 1984 roku, od 5 lutego 1984 roku do 31 marca 1984 roku, w dniu 24 października 1984 roku przebywał na urloпах bezpłatnych, w związku z czym na podstawie art. 6 i 7 ustawy emerytalnej nie mogły być one uwzględnione do stażu pracy.

Za przepracowane w Zakładzie Rolnym w P. okresy, za które nie zachowały się listy płac, organ rentowy powinien był zatem ustalić wynagrodzenia na podstawie stawek godzinowych wskazanych w zachowanych angażach i umowach o pracę. Zawierają one bowiem informację o przyznanym wynagrodzeniu w oparciu o stawkę godzinową zgodną z kategorią zaszerogowania i dają podstawę do ustalenia wysokości stałych składników wynagrodzenia wnioskodawcy w okresach: od 1 sierpnia 1981 roku do 31 grudnia 1981 roku, od 1 maja 1982 roku do 31 maja 1982 roku oraz od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1983 roku. A zatem dysponując ww. dokumentacją osobową wnioskodawcy, należy uwzględnić jako wynagrodzenie w tych okresach iloczyn stawki godzinowej w wysokości wynikającej z powołanych angaży i 46 godzinnego tygodnia pracy.

Nie ma wątpliwości, że wnioskodawca był zatrudniony od dnia 1 sierpnia 1981 roku do dnia 24 października 1985 roku w Zakładzie Rolnym w P., co zostało stwierdzone świadectwem pracy wystawionym przez Zakład (...) w D. Oddział w P.. Zakład ten nie był uprawniony do potwierdzania zatrudnienia wnioskodawcy za wcześniejsze okresy, ponieważ nie był wówczas pracodawcą ubezpieczonego.

Dostępny materiał dowodowy nie pozwala jednak na niewątpliwe ustalenie przebiegu zatrudnienia przed dniem 1 sierpnia 1981 roku. Zachowana dokumentacja jest niewielka. Na tej podstawie nie można ustalić, czy pracodawca faktycznie świadczył pracę w tym okresie i jakie pobierał wynagrodzenie. Sąd nie znalazł więc podstaw do uwzględnienia do stażu pracy okresu od 2 maja 1979 roku do 31 lipca 1981 roku.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe ma na celu ustalić taką wysokość wynagrodzenia, jaką wnioskodawca niewątpliwie otrzymywał. Jednak wnioskodawca, na którym zgodnie z art. 6 k.c. spoczywał ciężar dowodowy, nie udowodnił w pełni swojego roszczenia w tym zakresie. Nie brał czynnego udziału w sprawie. Nie przedstawił wyczerpujących dowodów na poparcie swojej argumentacji.

Roszczenie o zmianę zaskarżonej decyzji było zatem zasadne tylko w części, tj. za okres, za który można było poczynić pewne konkretne ustalenia co do wysokości wynagrodzenia i przebiegu zatrudnienia.

Organ rentowy dokonał zatem stosownego hipotetycznego wyliczenia wysokości emerytury i wskaźnika podstawy wymiaru kapitału początkowego Z. M., przy uwzględnieniu stawki godzinowej za okresy zatrudnienia: od 1 sierpnia 1981 roku do

31 grudnia 1981 roku, od 1 maja 1982 roku do 31 maja 1982 roku oraz od 1 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1983 roku. Ustalony w ten sposób wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 40,00 %.

W pozostałym zakresie odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wskazać należy jeszcze, że treść decyzji, od której wniesiono odwołanie wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (por. orzeczenie SN z dnia 13 maja 1999 r., sygn. akt II UZ 52/99, OSN 2000, Nr 15, poz. 601; orzeczenie SN z dnia 23 listopada 1999 r., sygn. akt II UKN 204/99, OSN 2001, Nr 5, poz. 169). Tożsamy stanowisko zajął Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 7 kwietnia 2011 roku (I UK 357/10, LEX nr 863946) wskazując, że sąd ubezpieczeń społecznych nie może wykroczyć poza przedmiot postępowania wyznaczony w pierwszym rzędzie przez przedmiot zaskarżonej decyzji,

a następnie przez zakres odwołania od niej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r. III UK 15/10 LEX nr 667499). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.) - tak orzeczono w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r. II UZ 49/09 LEX nr 583831). W wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 r. (II UK 309/09, LEX nr 604210) Sąd Najwyższy przypomniał, że zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w postępowaniu wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych sąd rozstrzyga

o prawidłowości zaskarżonej decyzji (art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.) w granicach jej treści i przedmiotu.

Sąd nie zajmował się zatem prawem ubezpieczonego do wcześniejszej emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach, gdyż kwestia ta nie była przedmiotem postępowania przed organem rentowym. Ubezpieczony nie przedstawiał organowi rentowemu żadnych dokumentów na poparcie tak sformułowanego roszczenia. Kwestia ta została podniesiona dopiero w toku niniejszego postępowania. Podkreślić należy jednak, że ubezpieczony nabył już prawo do emerytury w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, a podnoszone przez niego twierdzenia nie mają wpływu na wymiar emerytury.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przeliczył emeryturę Z. M. od dnia 16 czerwca 2014 roku przy uwzględnieniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego w wysokości 40,00 %, a na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego, wypożyczając akta ZUS.

13.12.2016r.

M.U.